

Aleg 483

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie podniesienia hodowli drobiu.

Wysoki Sejmie!

Stosownie do dwóch głównych kierunków, jakie obejmuje działalność Wydziału krajowego na polu podniesienia chowu drobiu, mianowicie subwencyonowania Towarzystw w tej dziedzinie pracujących i działalności Wydziału krajowego we własnym zakresie, przedstawiamy w pierwszej części niniejszego sprawozdania działalność wspomnianych Towarzystw w ubiegłym roku, w drugiej zaś części własne czynności Wydziału krajowego.

Komitet c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego łączący w utworzonej w roku 1904 sekcji chowu drobiu reprezentantów lwowskiego i jarosławskiego Towarzystwa chowu drobiu rozporządził w roku 1908 subwencją państwową w kwocie 10.000 K. na podniesienie chowu drobiu w swoim okręgu.

W porównaniu z kwotą subwencji państwowej udzielonej w r. 1907 komitetowi na ten sam cel w sumie 12.000 K., okazuje się, że c. k. Rząd obniżył zasilek o 2.000 K.

Mimo zmniejszonej subwencji Komitet nie zmniejszył swej pracy, a zasiłkami z tej subwencji państwowej przyznanymi poparł działalność Kraj. Tow. chowu drobiu, gołębi i królików we Lwowie, oraz Tow. chowu drobiu w Jarosławiu.

Towarzystwo przyznało także subwencję na założenie wzorowych kurników przy szkołach ludowych w Nowosiółce i w Podzameczku.

W myśl programu zajmowało się Towarzystwo w dalszym ciągu sprawą ustalenia i rozpowszechnienia rasy drobiu, odpowiadającej najbardziej naszym stosunkom.

Komitet c. k. Krakowskiego Towarzystwa rolniczego utworzył przy wydziale Tow. rolniczego okręgowego w Rzeszowie sekcję chowu drobiu, która przy pomocy funduszków subwencyjnych Komitetu ma w pierwszym rzędzie popierać i rozszerzać w obrębie swej działalności chów „kur nośnych“. Nadto Komitet założył w r. 1903 w obrębie działalności Tow. rolniczego okręgowego rzeszowskiego w 27 miejscowościach kurniki zarodowe, umieszczając w nich 690 kokoszek i 100 kogutów.

W celu zachęty hodowców do chowu „kur nośnych“ i celem przygotowania akcyi zakładania w latach następnych dalszych kurników zarodowych w innych po-

wiatach, dał Komitet w ubiegłym roku do chowu 230 kokoszek i 25 kogutów. Oprócz tego otrzymało Tow. rolnicze okręgowe w Nowym Sączu dla wzmocnienia założonej w r. 1905 hodowli 20 kokoszek 14 kogutów, kurnik w Ociece 4 kokoszki, 1 koguta, kurnik w Mydlnikach 6 kokoszek. Ogółem rozdał Komitet w ubiegłym roku do chowu 950 kokoszek i 140 kogutów,

Komitet na podstawie licznych doświadczeń przyszedł do przekonania, że krajowa kura „zielononóżka“ nadaje się najlepiej do naszego klimatu i warunków wychowu, przyczem nośnością swą przewyższa kury innych ras, dlatego też popiera wyłącznie chów tej rasy. Komitet udzielił 800 K. zasiłku dla spółki chowu drobiu, i sprzedaży jaj w Bachowicach.

Krajowe Towarzystwo chowu drobiu, gołębi i królików we Lwowie liczyło w roku ubiegłym, według ogłoszonego drukiem sprawozdania Zarządu głównego z działalności w roku 1908, członków 1149 i miało 11 filii. Z ogólnej liczby członków przypada 436 na Towarzystwo główne, a 713 na filie. W porównaniu z r. 1907 wzrosła liczba członków o 139.

W toku jest sprawa utworzenia filii w Kołomyi. Wszystkie filie Tow., z wyjątkiem filii w Tłumaczu, która jeszcze nie rozpoczęła swej działalności, rozwijają się prawidłowo, nie ograniczają swej działalności do samego rozdawnictwa rozplodników, względnie jaj wylęgowych, lecz urządzają wykłady dla ludności włościańskiej o racjonalnej hodowli drobiu.

Tytułem subwencji udzielił Zarząd główny Tow. swoim filiom kwotę 2520 K., na zakupno drobiu dostarczonego niektórym filiom w naturze wydano 406 K. także w roku 1908 wydał Zarząd na cele filii 2926 K., która to suma przewyższa o 426 K. subwencyę krajową, jaką w ubiegłym roku otrzymało Towarzystwo na ogólne cele. Resztę subwencji rządowej i dochody użyło Tow. na wydawnictwo „Hodowcy drobiu“, illustrowanego miesięcznika i peryodycznych broszur. W roku 1908 założyło Towarzystwo 194 stacyi zarodowych, wartości 3886 K. tak, że w ciągu ośmioletniego swego istnienia założyło takich stacyi ogółem 1133 wartości 24.536 K.

Między członków rozdano w r. 1908 bezpłatnie jaj wylęgowych za 495 K.

Suma ogólnych dochodów Tow. wynosiła w r. 1908 10.957 K. 02 h., rozchodów zaś 10.664 K. 89 h.

Towarzystwo założyło też pięć wzorowych kurników przy szkołach ludowych, i zajmowało się w dalszym ciągu sprawą założenia we Lwowie wzorowego zakładu chowu drobiu, o czem poniżej jest mowa. Uwzględniając tę działalność Towarzystwa, przyznał mu Wydział krajowy subwencyę na rok 1909 w kwocie 3.500 K., z których 3.000 K. przeznaczył na ogólne cele Towarzystwa, a 500 K. na wydawnictwo „Hodowcy drobiu“.

Pierwsze galicyjskie Towarzystwo chowu drobiu w Jarosławiu liczyło w roku ubiegłym t. j. w trzynastym roku swego istnienia 471 członków. Towarzystwo pracowało nad rozpowszechnieniem drobiu rasowego kilku ras, rozsyłając i rozdając jaja wylęgowe, oraz zakładając stacye zarodowe.

Na 133 zamówień rozesłano 2344 sztuk jaj wylęgowych, zaś na r. 1909 pozostało 278 stacyi zarodowych o 415 stadkach.

Towarzystwo urządziło w r. 1908 wystawę drobiu, gołębi i królików w czasie wystawy rolniczej i przemysłowej w Jarosławiu. W wystawie drobiu wzięło udział 70 wystawców, którzy nadesłali 62 stadek kur, 25 stadek kaczek, 30 stadek gęsi, 9 stadek indyków, 3 stada pantarek, 100 par gołębi i 66 gniazd królików. W celu popierania produkcji stałej rasy kury krajowej „zielononóżki“ zainicjował Wydział Towarzystwa założenie specjalnego klubu hodowców „zielononózek“.

Wreszcie nie ustawało Towarzystwo w pracy około doprowadzenia do skutku sprawy budowy Zakładu chowu drobiu w Jarosławiu.

Sprawa budowy wzorowego zakładu hodowli drobiu w Jarosławiu.

Wysoki Sejm uznając przyjsie do skutku Zakładu hodowli drobiu w Jarosławiu za bardzo pożyteczny i potrzebny środek do podniesienia chowu drobiu w kraju, przyznał uchwałą z dnia 20 października 1908 subwencję z funduszu krajowego na cel powyższy w kwocie 10.000 K., płatną w dwóch rocznych ratach po 5.000 K., począwszy od r. 1908, pod warunkiem zabezpieczenia reszty kosztów budowy.

Koszta budowy i urządzenia tego zakładu prelinuje Towarzystwo w kwocie 61.000 K. Na poczet tych wydatków uzyskało Towarzystwo prócz subwencji krajowej w kwocie 10.000 K., zasitek w kwocie 3.000 K. z funduszu galic. Tow. gospodarskiego, grunt pod budowę w obszarze 10.000 m² od Rady m. Jarosławia, nadto, według drukowanego sprawozdania Tow. za r. 1908 ofiarowała J. O. Ks. Jerzowa Czartoryska protektorka Tow. kwotę 2.000 K., która ma być wypłaconą z chwilą rozpoczęcia budowy.

Przy tej sposobności zaznaczamy, że w projektowanym zakładzie w Jarosławiu będzie przeważał kierunek praktyczny, t. j. produkcya rasowego drobiu dla dostarczenia stacyom zarodowym doborowego materiału.

Towarzystwo chowu drobiu w Jarosławiu odniosło się do c. k. Rządu z prośbą o udzielenie subwencji z funduszu państwowych na częściowe pokrycie kosztów budowy i urządzenia projektowanego Zakładu, a Wydział krajowy pismem z dnia 8 lipca 1909 L. W. 68.573 poparł gorąco tę prośbę Towarzystwa.

Sprawa budowy wzorowego zakładu chowu drobiu przy c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie postąpiła o tyle naprzód, że budowa tego zakładu rozpocznie się prawdopodobnie już w jesieni 1909 roku.

Według planów i kosztorysów zatwierdzonych przez departament techniczny c. k. Namiestnictwa, koszta budowy zakładu prelinowane są na kwotę 44.000 K., a koszta instalacji wodociągowej, oświetlenia gazowego i wewnętrznego urządzenia na 4.000 K., tak że ogółem koszta budowy i wewnętrznego urządzenia prelinowano i sprawdzono na kwotę 48.000 K.

Na poczet tych wydatków otrzymało Towarzystwo chowu drobiu we Lwowie:

a) subwencję z funduszu krajowych w kwocie	15.000 K.
przyznaną uchwałą Wys. Sejmu z dnia 7 marca 1907;	
b) subwencję z funduszu państwowych, a to: bezpo-	
średnio od c. k. Rządu w kwocie	11.000 K.
i od galic. Tow. gospodarskiego ze subwencji udzielonej	
mu ze skarbu państwa na podniesienie chowu drobiu w kwocie	7.500 „ — 18.500 „
razem w sumie	<u>33.500 K.</u>

Nadto z dotychczasowych pertraktakcyi między kraj. Towarzystwem chowu drobiu, a c. k. Rządem okazuje się, że sprawa zatwierdzenia przez c. k. Rząd układu między Towarzystwem chowu drobiu, a c. k. Akademią weterynaryi w przedmiocie budowy na jej gruncie projektowanego Zakładu hodowli drobiu zostanie niebawem pomyślnie zakończoną.

Wskutek takiego stanu rzeczy zwróciło się kraj. Tow. chowu drobiu do Wydziału kraj. pismem z dnia 26 czerwca 1909 L. 801 z prośbą o wstawienie do preliminarza budżetu krajowego na rok 1910 dodatkowej, nadzwyczajnej subwencji w kwocie 5.000 K. na częściowe pokrycie kosztów budowy i wewnętrznego urządzenia Zakładu.

Zważywszy, że przyjsie do skutku proponowanego zakładu we Lwowie ma dla sprawy podniesienia chowu drobiu w kraju pierwszorzędnę znaczenie, zakład ten będzie miał bowiem wybitnie kierunek naukowy, ponieważ w nim mają być pod kierunkiem ludzi fachowych robione doświadczenia oraz badania co do użytności różnych gatunków i ras drobiu, co do produkcyi jaj i mięsa, ciężaru jaj, nośności, czasu wylęgu, wzrostu, wyzyskania karmy, tuczności, sztucznego wylęgu, badania chorób drobiu i t. p.

Zważywszy następnie, że c. k. Ministerstwo rolnictwa w piśmie z dnia 17. lipca 1907 L. 14.162 przyrzekło w zasadzie udzielenie dodatkowej subwencji w kwo-

cie najwyżej 5.000 K. na pokrycie reszty kosztów budowy i wewnętrznego urządzenia, w szczególności na pokrycie kosztów instalacji wodociągowej i oświetlenia gazowego, pod warunkiem uzyskania subwencji krajowej w tej samej wysokości postanowił Wydział krajowy uwzględnić prośbę Towarzystwa i wnosi o przyznanie nadzwyczajnej na ten cel subwencji, pod warunkiem uzyskania zasiłku z funduszy państwowych w tej samej wysokości 5.000 K. Wstawienie tej subwencji do preliminarza budżetu funduszu krajowego nastąpi, skoro po wybudowaniu zakładu zajdzie potrzeba przystąpienia do wewnętrznego jego urządzenia.

Na opisaną wyżej działalność Towarzystw przyznał Wydział krajowy następujące subwencje z funduszu krajowego :

W roku 1998 dysponował Wydział krajowy subwencją przyrządzoną przez Wysoki Sejm na podniesienie chowu drobiu w kwocie 11.000 K.

Z kwoty tej i innych rozporządzalnych funduszy przyznał Wydział krajowy zasiłek : Kraj. Tow. chowu drobiu, gołębi i królików we Lwowie w sumie 2.500 K. na ogólne cele, a nadto 500 K. na wydawnictwo „Hodowcy drobiu“, czyli razem 3.000 K.; Towarzystwu rolniczemu w Krakowie 2.500 K., Towarzystwu chowu drobiu w Jarosławiu 1.500 K.

Oprócz subwencyonowania tych Towarzystw, i badania ich działalności popierał Wydział krajowy w granicach dyspozycyjnych funduszy sprawę podnoszenia umiejętności hodowli w kraju. Do tego zmierzał Wydział krajowy przez nadawanie stypendyów z funduszu krajowego na kursy chowu drobiu w szkole, chowu drobiu w Zielonej pod Rawą ruską, przez urządzenie kosztem funduszu krajowego kursów wędrownych, przez przyznawanie subwencji na urządzenie kurników w szkołach gospodarstwa kobiecego i subwencyonowanie wzorowego zakładu i szkoły chowu drobiu w Zielonej.

Wydatki na te cele wyniosły kwotę 4.549 K. 80 h., doliczywszy do niej kwotę 7.000 K. udzieloną wspomnianym Towarzystwom, tytułem subwencji z funduszu krajowego, okazuje się, że Wydział krajowy wydał na cele podniesienia chowu drobiu w kraju, w r. 1908 ogółem 11.549 K. 80 h.
gdy zaś w tym roku wynosił kredyt dyspozycyjny kwotę 11.000 K. — h.

przeło resztę wydatków w sumie 549 K. 80 h. pokrył Wydział krajowy z pozycji wydatków budżetu krajowego przeznaczonych na zasiłki na podniesienie wiedzy rolniczej.

Z powyższego okazuje się, że wzrost wydatków na podniesienie chowu drobiu postępuje niemal corocznie, a wynika on z rozwoju na tem polu działalności Wydziału krajowego, poszczególnych Towarzystw, oraz szkół gospodarstwa domowego i wiejskiego.

Zważywszy jednak, że Wysoki Sejm dopiero w r. 1908 podwyższył kredyt na podniesienie chowu drobiu z 9.000 na 11.000 K., z uwagi następnie na niepomysłny stan finansów kraju, przedkłada Wydział krajowy Wys. Sejmowi wniosek o uchwalenie na ten cel ryczałtu w dotychczasowej wysokości 11.000 K.

Zarazem uchylamy we wniosku podział subwencji na zwyczajną i nadzwyczajną, ponieważ kredyt objęty subwencją nadzwyczajną służy na pokrycie stałych wydatków zwyczajnych, powtarza się od lat, zatem stracił swój charakter tymczasowy.

Z powyższego przedstawienia okazuje się że akcja w kierunku podniesienia chowu drobiu stopniowo, ale konsekwentnie się rozwija.

Wytwarzamy warunki, aby przy odpowiedniej wiedzy, pracy i zmyśle handlowym zdobyć dla kraju cały zarobek wynikający z produkcji drobiu.

W szczególności podnosi się stale umiejętność hodowli, ustala się dobór odpowiednich ras i tworzy się instytucje mające na celu ochronę przed zarazami.

Najskromniej przedstawiają się starania nad wytworzeniem odpowiedniej organizacji handlu drobiem i jajami, któraby uchylila nadmierną ilość pośredników i zwiększyła przez to korzyści producentów.

Praca nad tą organizacją leży w zakresie towarzystw chowu drobiu i towarzystw rolniczych, a komitet Tow. gospodarskiego opracował szczegółowy plan

organizacyi handlu jajami i przedłożył c. k. Ministerstwu rolnictwa z prośbą o poparcie tej akcyi.

Wydział krajowy, który całą swoją akcyę na polu podniesienia chowu drobiu prowadzi w ciągłym porozumieniu z temi towarzystwami, będzie i w tej mierze współdziałał, o ile będzie mu to możebnem.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

I. Sejm przyjmuje niniejsze sprawozdanie do wiadomości.

II. Sejm uchwala kredyt w wysokości 11.000 K. na podniesienie chowu drobiu, do rozporządzenia Wydziału krajowego, i wstawia powyższą kwotę 11.000 K. do Rub. X. poz. 74 wyd. budżetu funduszu krajowego na r. 1910,

III. Sejm uchwala dla krajowego Towarzystwa chowu drobiu, gołębi i królików we Lwowie nadzwyczajną subwencyę w kwocie 5.000 K. na częściowe pokrycie reszty kosztów budowy i wewnętrznego urządzenia wzorowego zakładu chowu drobiu przy c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie, pod warunkiem uzyskania na ten cel subwencyi państwowej w tej samej wysokości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

St. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Tadeusz Pilat w. r.

Członek Wydziału krajowego.

